

A purple ribbon graphic with a dark purple outline, containing the title text.

**Výbor z poezie
z let
1980–2017**

Zbigniew Chojnowski

Zbigniew Chojnowski

**Výbor z poezie
z let
1980–2017**

© Doc. PhDr. Libor Martinek, Ph.D.

ISBN 978-80-88463-20-7 (pdf)

ISBN 978-80-88463-21-4 (ePub)

ISBN 978-80-88463-22-1 (mobi)

Obsah

O autorovi (<i>Libor Martinek</i>).....	10
MAZURSKÉ ODJEZDY	11
Úvodem (<i>Zbigniew Chojnowski</i>).....	12
Pohyb.....	13
Užitečnost.....	14
„Co jste zač?“.....	16
Vůbec ale vůbec.....	17
Prozřetelnost.....	18
U hrobu Immanuela Kanta.....	19
Mazurské odjezdy.....	20
Nad Śniardwami.....	21
Vůně nakousnutého jablka.....	22
Z dopisů mému dětství.....	23
Dvě básně o paměti.....	26
Připomněl jsem si.....	27
Na kopci u jezera.....	28
Zamrzlé jezero.....	29
Předjaří.....	30
Brodění ve Śniardwách.....	31
Śniardwy.....	32
Západ nad jezerem.....	33
Odrazy.....	34
Ostří.....	35
Bříza před domem.....	36
Překročení.....	37
Ta malá letní jabloň.....	38
Za stodolou.....	39
V lese.....	40
Pálení zaživa.....	41
Jsi vždy.....	42
Návrat do nenávratna.....	43
Dům a obava.....	44
Zazděný.....	45
Křik racka.....	46
Než jsem odešel do země Nód.....	47
Návštěva.....	48
U Grużewských.....	49
Na polní cestě.....	50
Dvě básně o zemi.....	51
Požár.....	52
Dýchání.....	53
Rytmus Śniardw.....	54
Snění.....	55
Nad jezerem za svítání nebo za soumraku.....	56
V první zemi.....	57
Jako Antaios.....	58
Můj rodokmen.....	59
Narozeniny.....	60
Místo narození.....	61
Výmoly.....	62
Na začátku.....	63

V Jeruzalémě.....	64
V kuchyni.....	65
Konec prázdnin.....	66
Guty.....	67
Na štíhlém sloupku z betonu.....	68
Silnice se kroutila, v javorech se hromadilo světlo.....	69
Tenkrát v Nových Gutách přestali.....	71
Vracím se k výhybce – na území močálů.....	72
Dvorek a chlév Mocarských od cesty.....	73
Usedlost Gogołowských byla otevřená.....	74
Mezi sítí hřiště a lípou u školy.....	75
Výpary na vysušeném mokřadu u Grużewských.....	76
Nad Pisiaky černá pavučina.....	77
Kolem Zabielských po požáru.....	78
Gogołowiané, černí ptáci pod korouhví.....	79
Naše šedivá země.....	80
Nemluvy.....	81
Renata.....	86
Dopis od Orfea.....	90
Jara.....	91
Básně o naději.....	95
Paměť.....	100
Nénie.....	102
Co se vznáší.....	103
Logos.....	104
Krutynia.....	106
Nedá se srovnávat.....	108
Historikovi.....	109
Mezi cáry země.....	110
Tatarský den.....	111
Dědeček Josef.....	112
Z nebe.....	113
Krása Mazur.....	114
Šťavnatá vůně.....	115
Staré názvy.....	116
Konec října v Mrągowu.....	117
11. prosince 2000 v Piszi.....	118
Hledisko.....	119
15. prosince 2006 v Elku.....	120
Michał Kajka.....	121
Odvítání.....	122
Jezera.....	123
Mazurské odjezdy i návraty (<i>Libor Martinek</i>).....	130
MAZURSKÉ DĚDICTVÍ.....	140
Nastal čas.....	141
Den.....	142
Probouzí se.....	143
Na konec roku.....	144
Počítadlo.....	145
Výtah.....	146
Tady.....	147
Nevíra v umění.....	148
Kmeny.....	149

Moje Naděje.....	150
Ve 20. století (báseň, která by dříve byla politická).....	151
Naše dědictví.....	152
Říjen 1992.....	153
Za krajkovým vzorem koruny.....	154
Nedopatření.....	155
Kdo.....	156
Do dýmu.....	157
Letí.....	158
Kdo vidí lidi.....	159
Rádio.....	160
Bližní.....	161
Byt.....	162
Terry.....	163
Konec února.....	164
Konec světa.....	165
Další den.....	166
Někde v nás.....	167
Pohyb.....	168
Staré názvy.....	169
Jaký je v tom rozdíl?.....	170
Odešlého.....	171
Augustów.....	172
Žil déle.....	173
Na pohřbu Gogołowského.....	174
Opustit porážku.....	175
Epithalamion.....	176
Listopad 2007.....	177
Květnová procházka po bałdzském lese.....	178
Před Helenčiným narozením.....	179
Dopis.....	180
Jméno Yeti.....	181
Ze Svaté Lipky.....	182
Následování z Krista.....	183
V okolí Węgajt.....	184
Pohled oknem vagonu u Kowalewa.....	185
Mazurské dědictví.....	186
VIDITELNÝ OBZOR.....	190
Úsvit se včera zajizvil.....	191
Co se zvedá.....	192
<i>Przykop.....</i>	193
Vyjdi.....	194
Vyjdeš na svobodu.....	195
Kolem kapličky.....	196
1. *** Koule jmelí.....	196
2. Květnové (1).....	196
3. Květnové (2).....	197
4. Kaplička bez figurek.....	197
5. Výklenek.....	198
<i>Nahý jako vzduch.....</i>	199
V přechodu.....	200
Síto.....	201
Nahý.....	202

Opeření.....	203
Nic nepohne.....	204
Dřevěnění.....	205
Byl jsem v šoku.....	206
Štěstí.....	207
Který neexistuje.....	208
V této hodině.....	209
Můžeš.....	210
Dopis Eurydice	211
Usedlost.....	212
Počasí.....	213
Dopis Eurydice.....	214
Stesk.....	215
Věnováno M.....	216
Já nevidomý.....	217
Odstraněno z cesty	218
Viditelný obzor.....	219
Nad vesnicí.....	220
Jaro 2006.....	221
Pohlednice z Toruně.....	222
Mikołów.....	223
Postavy Vídně.....	225
Z kajaku na Bílém jezeru.....	227
Otevřeným oknem v Bielsku-Bialé.....	228
Je třeba poezie	229
„Co jste zač?“.....	230
Ke konci léta.....	231
Domácí archiv.....	232
Vesmír jsou přesýpací hodiny.....	233
Stín a vidlice.....	234
Je třeba poezie.....	235
Užitečnost.....	236
Tak blízko.....	237
Nářky	238
Malí věstci.....	239
Trén XXI.....	240
Nénie.....	241
Odešel?.....	242
24. dubna 2014 (vyprávění veršem).....	243
Návrat z vyhnanství.....	248
Otazník.....	250
Při-Pomenutí Norwida.....	251
Žalozpěv.....	252
VŽDY JE NĚKDE NOC	253
I. Do tmy	254
1. Dalekozrací.....	255
2. Bud' pochválena chvíle.....	255
3. (Zásadní otázky).....	255
4. Ujišťuješ se.....	255
5. (Nehříšník).....	256
6. (Hráči na počítači).....	256
7. Uspokojuješ smysly co nejdříve.....	256
8. Tvoje víra je rozbředlá.....	256

9. Přestal jsi věřit snům.....	257
10. Předpovědi, sliby, reklamy.....	257
11. Dobře je tomu, kdo dokáže.....	257
12. Noc trvá.....	257
13. Pokud žiješ ke smrti.....	258
14. Kdo navždy zapomněl.....	258
15. Umíráš.....	258
16. Jsem vděčný, vděčný za to vše.....	258
17. Po vyhasnutí mého vědomí.....	259
18. Uklidňuješ se fluorescencí.....	259
19. Kdo? Kdo! No, kdo.....	259
20. Jaký je Tvůj znak.....	259
21. Nenávist znecitlivuje.....	260
22. Připouštím si.....	260
23. Napiš, popiš, přepiš se!.....	260
24. Dobro je směšné!.....	260
25. Ve tmě.....	261
II. Jobovy okamžiky.....	262
Nasycení.....	263
Počátek Knihy Úrody stále trvá.....	264
Odpověď na pozvání.....	265
Kdo uvolňuje.....	266
Staré světlo.....	267
Na starý rok.....	268
Za noční bouřky.....	269
Každý.....	270
(O)čekávání.....	271
„Budeš žít navždy v naší paměti“ (báseň k vlastním narozeninám).....	272
Návrat bez návratu.....	273
Moje modlitby.....	274
Žít:.....	275
III. S nocí na hlavě.....	276
Krakov.....	277
Stopy.....	278
Mýtina.....	279
Snílek.....	280
Jsi proroctví.....	281
S nocí na hlavě.....	282
Scéna ze života rybářů.....	283
Sv. Šebestián.....	284
Jaká láska.....	285
Veřejné bezpečí.....	286
Osvětím.....	287
Němí z Jedwabneho.....	288
Hitler, jezuita, Celan.....	289
Dědeček Josef.....	290
Kazimiera Grądzka.....	291
Jan Grądzki.....	292
Jiná gravitace.....	293
Mučednictví.....	294
Ve 20. století (v němž by tato báseň byla politická).....	295
Lvov.....	296
Potkávám Igora Hrywnu.....	297
Poláci a Němci se potkávají na Rybím trhu.....	298

Ranní zpráva: 17. října 1978.....	299
Stránka z nezapsaného dne: 13. prosince 1981, neděle.....	300
Katastrofa.....	301
Oslavy.....	302
Celá pravda.....	303
Muzeum a obraz krajiny.....	304
* * * <i>Ten, kterého znám</i>	305
Stále méně.....	306
Předtím.....	307
U hrobu Immanuela Kanta.....	308
Přílohy	309
<i>Autoportrét v rámečku noci</i> – Piotr Michałowski.....	310
<i>Básník v zemi Nód</i> – Stanisław Burkot.....	312
<i>Česká recepce básníka z Olštýnu Zbigniewa Chojnowského</i> – Libor Martinek.....	319
Ediční poznámka – Libor Martinek.....	321
Prameny a literatura	322
Elektronické zdroje	322
Abstrakt – Libor Martinek.....	323

O autorovi

Zbigniew Chojnowski se narodil 30. 5. 1962 v Orzyszi (Polsko). Je básníkem, literárním historikem a kritikem.

Vydal sbírky básní *Śniardwy* (1993), *Cztery strony domu* (1996), *Prześwit* (2002), *Ląd gordyjski* (2006), *Rozwidlenia* (2008), *Kamienna kładka. Wiersze wybrane z lat 1980-2011* (2012), *Bliźniego, swego* (2012), *Widny kres* (2017), *Zawsze gdzieś jest noc* (2018), *Tyle razy nie wiem* (2022) a sbírku veršů pro děti *Mam pytanie. Wiersze dla Witka i innych dzieci* (2002).

Jeho poezie byla přeložena (kromě do češtiny) také do angličtiny, bulharštiny, francouzštiny, litevštiny, makedonštiny, němčiny a ruštiny. Přispěl do sborníků *Antologia nowej poezji polskiej 1990–1999: Gdzie jeziora syte przestrzenią obłoków: Suwalszczyzna w poezji* (1998), *Es ist Zeit, Wechsle die Kleider! Stimmen aus Polen* (Dresden 1998), *Terra Nullius. Un anthologie de la poésie polonaise contemporaine de Varmie et Mazurie* (Bedee, 2004). Cykly jeho veršů se staly součástí alb fotografií Mieczysława Wieliczko *Olsztyn* (2006) a *Olsztyn, Impresje* (2011).

Vydal autorské monografie o tvorbě Michała Kajky, Anny Kamieńské a Jarosława Iwaszkiewicze, soubory studií *Olsztyn w wierszach* (2003); *Pieśni duchowne i poemata światowe: antologia mazurska* (2004). Rovněž zveřejnil soubory svých studií: *Kanon prywatny: książki poetyckie 1981–2015* (2016); *Odcienie kultury literackiej na Warmii i Mazurach: północne miniatury krytyczne* (2018); *Koloryty ziem pruskich i varia. Północne miniatury krytyczne* (2018); *Czytanie czytania: szkice i noty metakrytyczne* (2020); *Polska tradycja literacka w piśmiennictwie mazurskim. Recepcja i wypisy* (2021) a soubor svých sentencí o literatuře *Tarcze z pajęczyny. Sentencje o czytaniu, poecie, poezji, tworzeniu, wierszu, z dodatkiem* (2022). Připravil polsko-německé vydání básní Michała Kajky *Gedichte* (Berlin, 2003) a jeho *Mały kancjonał mazurski i opowieści uciészne* (2008).

Jako univerzitní profesor přednáší polskou literaturu na Warmińsko-Mazurské univerzitě v Olštýnu. Žije v obci Przykop.

Laureát Ceny za básnickou tvorbu v rámci Polsko-německých literárních dnů v Drážďanech. Za sbírku *Prześwit* obdržel Cenu Literárního sdružení v Suwałkách.

Libor Martinek

MAZURSKÉ ODJEZDY

(Výbor poezie z let 1980–2011)

Úvodem

*stojíš-li na břehu jezera
čti básně Chojnowského*

Leszek Aleksander Moczulski

Přišel jsem na svět v roce 1962 v Orzyszi. Okolí Nowych Gut s jezerem Śniardwy se nejprve spojovalo do jediného světa. Uvědomoval jsem si, že také někde jinde žijí lidé, ale zdejší osoby a krajina byly svědky mého zabydlení.

Kdysi jsem si myslel, že nejlépe znám své dětství, místo, kde jsem se učil chodit, pozorovat a mluvit. Opustil jsem Guty, Śniardwy, pobřežní pole a stromy, cestu k blízkým vesnicím a městečkům. Vracely se ve snech, v představách, když jsem byl šťastný, nebo když jsem se něčeho bál.

Souhlasím s názorem, že vlast nacházíme v zákoutích úplného bezpečí. Každá živá bytost staví přístřeší z materiálu dostupného ve svém okolí. Nechci tím říct, že krajina mého dětství byla a je Arkádií. Viděl jsem tady těžce pracující lidi, chudé, ublížené a nemocné. Účastnil jsem se pohřbů starých i mladých osob.

Je obtížné mluvit jasně a vyčerpávajícím způsobem o tom, že celou řadu mých básní utkala paměť prvních čtrnácti let prožitých nad Śniardwami.

„Mazurské moře“ bylo mým Středozezemním mořem. Jako chlapec jsem četl se zájmem *Řecké a římské mýty* Wandy Markowské. Když jsem plul po jezeře nebo se procházel po jeho písčitéch, kamenitých a travnatých březích, ztotožňoval jsem se s hrdiny antických mýtů.

Rád jsem v dětství trávil čas s knihami. Jedna z prvních, na kterou si vzpomínám, byl *Nový zákon*. Koupil jsem ho od kněze, jenž vyučoval katechismus v Gutách. Od té doby začaly Kristův život a Dobrá zpráva doprovázet mé vědomí.

Rád přijíždím do míst, která už dávno znám. Pobyty dodávají energii, umožňují se vnitřně zharmonizovat, vzniká báseň. I když v určitém smyslu všechno, co mi dalo a dává okolí mého dětství, nosím stále v sobě.

Nad sněním o odjezdu vždycky zvítězila a vítězí touha zůstat. Mazury jsou vesmírem, patří do mé duchovní oblasti. Tady jsem pocítil tíhu nevědění i to, že blízké může být zároveň cizí, nebezpečné a neznámé. Utvářejí mě čas minulý, současný a budoucí, strach a víra, vědění i jeho nedostatek.

Důležitý je obsah prožitků, to, čeho se účastním. Závažnějším problémem je využití zkušeností, jejich získávání ve slovech pro budoucnost. Odtud plyne spokojenost a naděje, že uplynulé nějakou svou částí trvá a poslouží něčemu dobrému. Mlýny paměti melou.

Z domu jsem sbíhal po příkrém svahu k jezeru. Břeh prodlužovala kamenná lávka. Stál jsem nebo si sedal na jeho oblé kameny. Obracel jsem se tváří k druhému břehu. Jeho temnou a teplou čáru bylo sotva vidět. Vlny proudící přes kameny vyvolávaly v chlapecké fantazii představu, že pluji na člunu, lodi nebo parníku do vzdálených přístavů. Vystupoval jsem ze sféry dětství a zároveň jsem v ní zůstával.

A dnes hledám sebe skrytého, pluji k již zřetelněji se rýsujícímu břehu, obracím se tváří k osudu, k Nevysvětlitelnému.

Zbigniew Chojnowski

Pohyb

Tam, kde plané ovocné stromy
Vytyčují usedlosti ztracené z očí, ze srdce.
Tam, kde se řady bříz, lip, javorů, dubů
Táhnou podél cest, větvemi vyměřují nebe.
Kde jsou hrady jako velká báje.
Tam, kde věže kostelů prorážejí hluchoněmotu času:
Strachuji se o příznivý neklid, přes obraty a zátarasy pevniny a osudu.

Denní a noční záležitosti se přelévají
Z nepaměti do zapomnění.

Příchozí z blížící se budoucnosti
Prohlíží se ve vyschlém proudu.
Pohne, navlhčí, inervuje jazyk, zemi?

Zde končí ukázka knihy

Zbigniew Chojnowski

**Výbor z poezie
z let
1980–2017**

Translation © by Libor Martinek

Copyright © text by Zbigniew Chojnowski
e-mail: zbigni@gmail.com

Vydalo nakladatelství
Michal Beran – První bruntálské nakladatelství
jako svou 14. publikaci
v roce 2022

ISBN 978-80-88463-20-7 (pdf)
ISBN 978-80-88463-21-4 (ePub)
ISBN 978-80-88463-22-1 (mobi)

e-mail: info.pbn@centrum.cz
web: pbn.proweb.cz